

УДК 338.48:578.834COVID19

Галина Островська

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри управління інноваційною
діяльністю та сферою послуг,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

У сучасних реаліях поширення загрози COVID-19 змінило діяльність суб'єктів господарювання різних галузей економіки. Рецесія коронавірусу не обминула також індустрію туризму, як найбільш емблематичну. Як ніколи раніше, туристичний бізнес активно виборює збереження власної життєздатності, оскільки у всьому світі більшість туристичних підприємств вимушено припинили свою діяльність через пандемію коронавірусу. Новий індустріальний ландшафт, спричинений COVID-19, змушує туристичну галузь розробляти нові креативні механізми збереження життєздатності, що вимагає адаптивного підходу до нових реалій зовнішнього середовища.

Проблематику розвитку індустрії туризму досліджувало багато вчених та практиків. Однак у наявних напрацюваннях не враховано особливостей діяльності туристичної галузі в контексті нового індустріального ландшафту, зумовленого COVID-19.

До завдань дослідження входять аналіз ситуації на ринку індустрії туризму та вивчення кризових явищ, спричинених COVID-19; окреслення низки новітніх глобальних трендів і наслідків цифрової трансформації особливостей онлайн-взаємодії зі споживачами в умовах нестабільності.

Пандемія нового коронавірусу і введені різними країнами суворі протиепідемічні заходи прискорили трансформацію світового туризму.

Галузь втрачає сотні мільярдів доларів і мільйони робочих місць. Але одночасно на ринок виходять цифрові стартапи travel tech, з'являються нові можливості для індивідуальних турів і форматів міжнародного співробітництва. Експерти Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) упевнені, що нинішня криза – це можливість створити більш стійку туристичну економіку.

Пандемія коронавірусу COVID-19 стала для туристичної галузі найсерйознішим викликом за весь час її існування. За підсумками 2020 р. економіка міжнародного туризму скоротиться приблизно на 80 %, зазначено в жовтневій доповіді ОЕСР «Відновлення туризму для майбутнього». Всесвітня туристська організація (UNWTO) прогнозує, що до кінця року втрати цього сектора економіки перевищать \$1 трлн понад 100 млн осіб можуть втратити роботу. За даними UNWTO, тільки від січня до серпня падіння експортного виторгу від міжнародного туризму становило \$730 млрд порівняно з аналогічним періодом 2019 р. Це більш ніж у 8 разів перевищує втрати, зазначені в результаті глобальної економічної і фінансової кризи 2008–2009 рр. [1]. Тоді через спад в економіці, зростання цін на паливо і падіння попиту на квитки і пакетні тури з ринку пішли десятки авіаперевізників і туроператорів по всьому світу. Світова авіаіндустрія перебуває серед тих галузей, які найбільше постраждали від коронавірусу. За останніми оцінками Міжнародної асоціації авіаційного транспорту (IATA) втрати у цій сфері можуть сягнути 113 млрд дол. Загалом, за оцінками IATA міжнародний авіабізнес може скоротитися на 19 % [2].

Разом з тим UNWTO підкреслює історичну стійкість туризму та спроможність створювати робочі місця після кризових ситуацій, а також підкреслює важливість міжнародного співробітництва та забезпечення того, щоб цей сектор став центральною частиною зусиль щодо відновлення. Сьогодні більшість країн орієнтується на розвиток туристичного сектора, і самі гравці сфери скористалися кризовим затишсям, щоб прискорити перезавантаження галузі, провести цифрову трансформацію, запуск цифрових платформ, екологічних рішень і змінити підходи до організації туризму. Лідери галузі використовують кризу як можливість для подальшого інклюзивного та сталого зростання сектора. Організують галузеві онлайн-заходи, включно з антикризовими вебінарами, воркшопами, міжнародними роуд-шоу і телемостами.

У Греції була створена платформа «Греція з дому» для професіоналів у сфері туризму, призначена для навчання цифровими інструментами і поліпшення цифрових навичок за допомогою сертифікованих онлайн-курсів і вебінарів [3]. Угорське агентство туризму разом з Альянсом туристичних асоціацій Угорщини та Будапештським економічним університетом створили платформу електронної навчальної Академії туризму для підвищення економічної конкурентоспроможності малих і середніх туристичних підприємств [4].

У нових умовах не змусили себе чекати також нові рішення. Зокрема, платформа Welcome City Lab спільно з Агентством туризму Франції Atout France в 2020 р. підготували спеціальний документ, який перераховує основні інноваційні напрями розвитку в туристичному секторі. У ньому відокремлено п'ять трендів розвитку галузі з урахуванням впливу пандемії. Це турбота про здоров'я туристів і дотримання санітарних норм, цифрова трансформація, орієнтація на усвідомлене споживання і Low Tech (виробництво товарів і послуг з мінімальною шкодою для людей, тварин і навколишнього середовища), імерсивні технології (суміщення реальності і віртуальних ефектів для більшого занурення в новий простір), орієнтація на міста як центр інновацій.

Викликані пандемією обмеження на міжнародні поїздки формують колосальний відкладений попит. Хто виявиться більш привабливим ніж, коли ситуація повністю нормалізується? Той, у кого будуть вигідні пропозиції і краща інфраструктура, зокрема й цифрова. За останні місяці люди в усьому світі звикли до нового рівня цифрового комфорту. Їхні вимоги зросли. Щоб бути конкурентоспроможними, треба розвивати і підтримувати технологічні проекти в туристичної галузі.

Оцифрування туристичного сектора почалося задовго до пандемії. Такі сервіси, як Skyscanner, Booking.com, Airbnb, дали туристам змогу планувати поїздки самостійно, і дедалі більше людей надавали перевагу не пакетним турам, а індивідуальним. На початку 2019 р. дослідницька компанія Market Research Future прогнозувала, що темпи зростання онлайн-туризму на світовому ринку (інтернет-сервісів планування поїздок для самостійних мандрівників) в найближчі чотири роки становитимуть понад 13% на рік. Зважаючи на це світовий ринок онлайн-подорожей виросте з \$570,25 млрд у 2017 р. до \$1134,55 млрд

до 2023 р. [5]. За даними медіаплатформи HotelTechReport, коронавірус прискорить оцифрування у сфері гостинності на 10–15 років. Зростає попит на онлайн-платформи, що дають змогу створити безшовний досвід організації подорожей, наприклад, за допомогою інтеграції бронювання не тільки квитків і проживання, а й дозвілля безпосередньо на місці відпочинку (купівля квитків у музеї, замовлення таксі або оренда автомобіля, доставлення їжі тощо). Україна ж перебуває на узбіччі диджиталізованого туристичного простору і потребує не лише формулювання дієвої стратегії відновлення та розвитку, а й забезпечення неухильного дотримання всіх етапів її реалізації.

На основі сказаного можемо констатувати, що, незважаючи на потужне падіння галузі, COVID-19 виявився несподіваним каталізатором інновацій та інтеграції нових технологій у галузь. Прискорення оцифрування є одним із позитивних результатів цієї кризи поряд з розвитком нових бізнес-моделей, що втілюють мети завдання сталого росту, упровадженням екологічного туризму, залученням до сектору різних соціальних верств населення, а також еволюцією попиту й переосмисленням ролі безпеки і здоров'я. У доповіді ООН «COVID-19 і трансформація туризму» зазначено п'ять пріоритетних напрямів трансформації туризму після пандемії COVID-19 [6]: пом'якшення соціально-економічних наслідків; підвищення конкурентоспроможності та стійкості; диджиталізація; екологізація; координація та партнерство для трансформації сектора й досягнення мети завдань сталого розвитку.

Ключові слова: економіка, індустрія туризму, пандемія, цифровізація.

Список використаних джерел

1. International tourist arrivals could fall by 20–30 % in 2020 [Electronic resource]. – URL: <https://www.unwto.org/news/international-tourism-arrivals-could-fall-in-2020>.
2. COVID-19: Resources for Airlines & Air Transport Professionals [Electronic resource]. – URL: <https://www.iata.org/en/programs/covid-19-resources-guidelines/>.
3. Greecefromhome: New Digital Platform Brings Best of Greece to You [Electronic resource]. – URL: <https://www.greece-is.com/news/greecefromhome-new-digital-platform-brings-best-greece/>.

4. Digitalization in Hungary's Tourism – the Case of Budapest [Electronic resource]. – URL: <https://nexttourismgeneration.eu/digitalizationin-hungarys-tourism-the-case-of-budapest/>.

5. COVID-19 Outbreak Impact on Network as a Service Market [Electronic resource]. – URL: <https://www.marketresearchfuture.com/report/covid-19-impact-network-service-market>.

6. Непочатенко В. О. COVID-19 і туризм: аналіз ситуації та економічні шляхи виходу з кризи [Електронний ресурс] / В. О. Непочатенко // Ефективна економіка. – 2020. – № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8079>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.7.52